

een wacht wenkte om den anderen arm te nemen. Zoo brachten ze den vermoelden man weer in zijn kamer. Toen de wacht weer terugkwam bij zijn maat, zei hij: „Een stumper, hé? En ze zeggen allemaal, dat hij niet zooveel kwaad gedaan heeft. Het moet alleen maar nijdigheid van de edellieden zijn geweest, vooral van Prins Roelof. Maar maat, wij zeggen niks van wat we gezien hebben. Afgesproken? Laat die twee oude knasters hier op de Drieschoor maar rondlopen, waar ze willen. Ze houden elkaar zoet. Dat is ook de bedoeling van Prins Roelof, wordt overal gezegd. Mond houden!” „Afgesproken,” zei de ander, en stak zijn pijp aan.
(Wordt vervolgd)

„IEDER IS ALLEEN” *)

De fragmenten van dezen roman, die in de Werkplaats gepubliceerd werden, deden met gespannen verwachting de verschijning van het boek tegemoet zien.

En de verwachtingen zijn gelukkig niet teleurgesteld.

Bert Bakker had wat goed te maken na zijn ersten roman, waarmee hij hopeloos in 't drijfzand geraakt scheen.

Ieder, die zijn fragmentarisch werk van nabij gevolgd had, wist: hij kan beter.

Dat die gedachte niet ongegrond was, bewijst deze tweede roman, waarmee hij afdoend revanche genomen heeft.

De titel van dit wat sombere boek der eenzaamheid is goed gevonden, en dekt volkomen den inhoud.

Ieder is alleen.

Daar is allereerst de hoofdpersoon Ds Simon Baert, die bij zijn Goede Vrijdag-preek zichzelf bekennen moet, dat hij niet van de verlossing door Christus getuigen kan, omdat hij daar zelf niet aan toe was, daar hij niet verder kwam dan tot de erkenning van zijn schuld.

Hij besefte, in benauwende zelfaanklacht, dat dit preeken werd in den waren verachtelijken zin. Hij beweerde dingen, waar hij zelf niet meer achter stond.

Deze zelfkennis bezorgt hem een ernstige crisis in zijn leven. Hij vecht het alleen uit, omdat hij aarzelt troonafstand te doen, het kleed van den schijn af te leggen, en zich te vertoonen in zijn schamelheid.

Zelfs tegen zijn vrouw durft hij zich niet uit te spreken, hoewel zij wacht om hem te helpen.

Zoo gaan zij langs elkaar, beiden alleen.

Op advies van zijn dokter gaat dominee Baert naar buiten, om van zijn overspanning te genezen en tot rust te komen.

Alleen is ook Frans Johan, hun zoon, een stugge natuur, die zich onbegrepen voelt thuis, en niet met zijn ouders praten kan over de moeilijkheden en problemen van zijn jongensbestaan.

Alleen, tot hij Basje Brandtsen ontmoet, en zich verwarmt en optrekt aan haar jonge, overgegeven liefde voor hem.

Alleen is ook Liesbeth Brandtsen, de moeder van Basje, die, in plaats van blij het geluk van haar eenige dochter te aanvaarden, haar niet afstaan kan aan Frans Johan Baert, in moederlijk egoïsme, om de eenige te blijven in het leven van haar dochter.

Alleen is ook Albert Valentijn, die, ten onrechte verdacht in de gevangenis gezeten heeft, en sindsdien de heele wereld wantrouwt, en zich gewond in de eenzaamheid opsluit.

Ook Ea Lans is alleen met haar worsteling om geloof. Haar ouders zijn sleur-christenen, die gelooven aan de waarheid der Schrift, zonder er uit te leven.

Ea, de critische jongere, doorziet hen, en past voor zulk een „geloof.” Ze zoekt het bij Möttingen, bij Oxford en Karl Barth. „De caricatuur, haar door Ds A of B van den kansel af geteekend, bleef een steenen dogma-God voor haar.” Ze zoekt en piekert, tot ook zij voor rust naar buiten moet.

*) Door Bert Bakker, uitgave U. M. Holland.

Op „de Bilderberg” ontmoet ze dan haar lotgenoot Ds Baert, voor wien ze dadelijk sympathie opvat.

„Hij spuwde geen teksten, zijn ambt was hem niet een vak, dat hij ten koste van alles moest uitbuiten.”

Hij leed ook. Iets verbond hen.

Het was de auto van Albert Valentijn, die Frans Johan Baert het leven benam.

Nu wordt ook Basje Brandtsen alleen....

Maar dit auto-ongeluk, dat eigenlijk de trait d'union is, tusschen de in het begin van het boek wat los en verbandloos naast elkaar staande hoofdfiguren, heeft een geweldige beteekenis voor hun verdere leven.

Ea Lans wordt door dit plotselinge sterven nog verder door God wakker geschud. Zij kan ook morgen verongelukkig, vandaag nog, en wat dan, als zij nog niet met God in het reine is gekomen?

Albert Valentijn, eerst nog meer uit zijn evenwicht, al was 't auto-ongeval buiten zijn schuld, vóór 't ongeluk opstandig, ook tegen God, om het geleden onrecht, leert weer knielen.

En Simon Baert komt na langen zwaren zelfstrijd zóóver, dat hij, genezen van twijfel, den wil van God, die hem zijn eenigen zoon ontnam, aarzeland kan beamen.

En zijn eerste preek na langen tijd van ziekteverlof, over den tekst: Want alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft.... wordt zijn belijdenis voor God en de menschen.

Dit is de inhoud van dezen knap gecomponeerden roman, die geschreven is in korte geladen zinnen, zonder franjes. In een sterk, zakelijk, direct aansprekend proza, dat soms verrast door een zeldzaam nuchtere, rake beeldspraak.

Ge ziet de oude grachten van Amsterdam vóór u, als ge dit ééne zinnetje leest: „Als getergde katers kromden de bruggen zich over het water.”

„Ieder is alleen” is, om eens een mode-typeering te gebruiken, een psychologische roman.

De schrijver dringt zóó diep in 't zieleleven zijner sujetten door, dat soms onder 't lezen de voorstelling bij me opkwam van Professor Bert Bakker, hoogleraar in de ontleedkunde, die, een tikje zelfvoldaan, in flatteuze witte jas, te midden van een aandachtig studenten-gehoor, een anatomische les geeft!

Met welbehagen kerft zijn mes in 't lichaam van zijn patiënt, steeds dieper dringt het door, alle organen legt het bloot. „Zie je wel hoeveel je daar uit kunt halen,” zegt hij wat triomfantelijk tot zijn studenten.

Maar,.... en hiermee kom ik meteen tot mijn bezwaren: de professor wilde te diep gaan, en maakte den patiënt.... dood!

Bert Bakker is zóó geabsorbeerd aan 't ontleden getogen van zijn romanfiguren, zóó begeerig om iedere gedachte-wending, iedere opwelling, iedere overweging aan zijn lezers te demonstreeren, dat het leven eruit gegaan is. In dat opzicht zou ik hem bijna „onze Christelijke Vestdijk” willen noemen.

Wat de laatste in het sexueele en het psychopathische gedaan heeft, doet Bert Bakker hier in het religieuze.

Daardoor wordt zijn boek vermoeiend.

Want hoe knap ook, ik herhaal het, hoe zuiver van taal en gedachtengang, het boeit niet meer, de figuren leven niet meer.

We blijven met belangstelling doorlezen, uit bewondering voor het talent, dat er uit spreekt, uit interesse voor het experiment ook, maar niet meer omdat we gevangen zijn door meelevens met Simon Baert en de zijnen.

Daardoor zal dit boek geen best-seller worden, geen succes voor den uitgever, en de lezerskring zal beperkt blijven.

Maar de enkeling zal toch blij zijn met deze interessante nieuwe aanwinst onzer letteren.

Laat ons hopen, dat een volgend boek van Bert Bakker een gelukkige combinatie zal blijken van zijn knap psychologisch indringingsvermogen, en van zijn vertelkunst. Want ook dat laatste bezit hij, al bleek het niet uit dezen roman.

G. J. Peelen